This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

GRAD
891.814
G85

B 1,343,188

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN · LIBRARIES ·
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

1,40 / -40 -

Унив. Б. Софія

На другаря си М. Иванов — дар отъ авторътъ

Критиченъ прѣгледъ на обнародванитѣ материяли по малорѣканския (миячки) говоръ.

Отъ

Марко Григоровъ.

Въ този „прѣгледъ“ ще посоча всички, прѣдимно фонетични грѣшки, които се срѣщатъ въ езика на издаденитѣ до сега народни умотворения, принадлежещи на родния ми миячки говоръ.[1] Не ще съмнѣние, че извѣстни звукове или думи се произнасятъ отъ различни хора различно, и въ такива случаи ще указвамъ и на едното и на другото произношение, както си е и въ дѣйствителность. Но има означения на думи или звукове, които споредъ моето знание на говора сѫ погрѣшно прѣдадени, и азъ въ такива случаи ще посочвамъ, какво е правото имъ произношение. Не се лаская, че мога да извърша напълно тази работа, защото материялитѣ сѫ много и сѫ възможни пропуски, но чини ми се, че слѣдъ тѣзи поправки, които ще дамъ, ще бѫде вече възможно критичното ползуване съ казанитѣ езикови материяли.

Ще разглеждамъ материялитѣ по хронологиченъ редъ. При по-голѣмитѣ сборници грѣшкитѣ ще бѫдатъ класификувани.

I. Kolo. Članci za literaturu, umětnost i narodni život. Urednik Stanko Vraz. U Zagrebu 1847 g.

Въ IV кн. на това списание сѫ печатани 4 пѣсни отъ с. Галичникъ (№№ 12, 13, 14 и 15; 54—56 стр.). Тѣ сѫ били изпратени Вразу отъ В. Григоровичъ. Въ всѣки № ще посоча отдѣлно грѣшкитѣ, които срѣщамъ.

№ 12. Знакътъ „ι“ въ cirne, kιlnet, който се срѣща паврѣдъ тука прѣдъ r и l, не зная що означава. Ако е знакъ за означение на r и l sonans, е умѣстенъ, но ако има друго значение, трѣбва да се изхвърли, срв. cirne oči kιlnet 54 стр. вм. црни очи клнет и пр.; dena (ib.) вм. ден'а; kade varvet (ib.) вм. кодѐ врвит (сѫщо се повтаря и въ другитѣ пѣсни);[2] u strede (ib.) вм. во стреде; nimi (ib.) вм. ним; želata (ib.) вм. желѓата; mu se moli (ib.) вм. му сѐ молит;

[1]) Вж. по-горѣ статията ми върху сѫщия говоръ.

[2]) Грѣшки еднакви, които се повтарятъ въ единъ и сѫщи сборникъ, ще ги указвамъ само по веднъжъ.

žel a tin o (ib.) — же л'атин е; da izmola bar enego (ib.) — да ѝзмол'а бар ѐ д него; tok s i pulit (ib.) — ток с е пулит; žal e pana (ib.) — жал' ie падна; ubav e devojeke (ib.) — убав а дѐвоіке; mlad u (55) — млад и; a u mola (ib.) сигурно вм. у ш чѐ малу; danu izmolim (ib.) — дан или дано измолиме; se kač a (ib.) — кач и.

№ 13. Глаголитѣ въ 1 л. ед. ч. сег. вр. у насъ нѣматъ оконч. м, но дали пѣкога сж имали, не зная; въ пѣснитѣ се срѣща често м, но възможно е то да бѫде донесено съ тѣхъ отъ другитѣ съсѣдни говори, които го иматъ, срв. da bidam (55), nosim, ima m, kradem, zemam (ib.) вм. носа и пр., сир безъ м; na ramo t (ib.) — на рамо; dibeli (ib.) — д е бели; g i rcina ib.) — грчин'а.

№ 14. Na p a ti (56) — на п о ти; ne te zn a ja mlad (ib.) — не те зно (или зн о іа) мл а т.

№ 15. Kade (56) вм. коде.[1])

Въ K o l o кн. V. има 11 пѣсни изъ Gal e č nika вм. Галичника №№ 16, 17 стр. 24—25; стр. 33—54 — 9 пѣсни).

№ 16. carven trandofil vo gora veneet (24) — думи прибавени отъ самия Вразъ, защото тамъ мѣстото било празно въ ржкописа, вм.: црвен трѐндафил' во гора вѐнеіет (когато стоятъ двѣ гласни една до друга, дали ще има j или не, зависи отъ начина на произноса); prašaet jego (ib.) — пра шàіте го (тъй се срѣща въ други варианти на тази пѣсень); senjka (ib.) — сенка.

№ 17. id i š (ib.) — идет; ve l if (ib.) — вел е ф; vjerni, nevjerni (ib.) верни, неверни; komu ć e tatka ostaviš (ib.), вм. — к'а оставиш.

№ 5. nepropustif (33 стр.) — непрòпушчиф; djoga pelivana (ib.) г'ока —; kona (ib.) — кон а; o b o d e vardara (ib.) — о т о д е —; iaz (ib.) — ia; bješe (35) — беше.

№ 6. se otpu s t i (35) — се òтпу ш ч и: izbegae (ib.) — избегаіе.

№ 7. znoet (36) — зноіет; ena b:rza kona (ib.) — една брзà кон а; dukanžiji (ib.) — дук'анжии; ćago firlat (37) — к'а го фрл'ат; vo nedela (ib.) — недел'а; otjafnuvat (ib.) — отіàфнуват; e kažuvat Markovic a (ib.) — іе кажуват Марковиц е (тъй е споредъ смисъла); ća iskršit prsti (ib.) — к'а ѝскршит прсти; da li ti go golem goil imaš (ib.) — дали тѝ големо гаілѐ имаш?; trideset robine (ib.) — триесет робин е; ta se storiš (ib.) — к'а сѐ стариш; livadje (ib.) — лѝваг'е; ća raspustim koni (ib.) — к'а распу̀шчиме кóн'и; nezn a (38) — не зно; sim bilo (ib.) — су или сум било; ia sim si e — (ib.) — ia су сѐ; ti da milćiš (ib.) — да млчиш; luto naluteno (ib.) — л'уто нал'утено; po eno (ib.) — по едно; kraleviće Marko (ib.) — кралевиќе; zašte ste go na car nepuštile (ib.) — зашчò сте го на цар не пу̀шчиле; nel za te je (ib.) — нел' за теіа; neko je stotina (39) — некоіа —; pusta, ruka (ib.) — пушча, рока.

№ 8. kona (39) — кон'а; arželija (ib) — рзелиіа; Markovic a mlada (ib.) — Марковиц е млада; knjigi vangeliji (ib.) — книги ванг'елиіи; ća se vratja (ib.) — к'а се врата; toki vino služit (40) —

---

[1]) Самъ Вразъ въ кн. V поправя тази дума, като казва, че тя „ne valia" и я бѣлѣжи к о д е (кн. V, 35 стр. 4 бѣлѣж. подъ линия).

токи (ги) вино служит; se naved i (ib.) — се наведе; otut (41) — оту; a kona už poja ažamija (ib.) — а кон'а ушче по ажамиіа; ja ća pušta — іа ка пушча (ib.).

№ 9. čadiri (41) — чадори; kralevi, bademi (Вразъ не знае втората дума „šta je") — вм. кралеви, баневи!; koni (ib.) — кон'и; da odeme (ib.) — да одиме.

№ 10. arežalo (44 — повтаря се нѣколко пжти) — арексало; sam čulo u grada Leana (ib.) — су чу̀ло во града Лѐг'ена; bratja (45) — брака; momčini (ib.) — момчин'а; prečekoe (ib.) — пречекоіе; mu dadoe gospodski on ručok (ib.) — ма да̀доіе госпотскиіо̀н ручек; ama ne asilno (ib.) — ама не асално — аслно (едвамъ); zašto (ib.) — зашчо; za Ovan (46) — за Іован; malo nešto (46) — малу нешчо; tri noći (ib.) — три нокн; ot sedlaite (ib.) — отседлаіте, а по смисълъ излиза: потсѐдлаіте (оседлайте); ća se činim (ib.) — ка се чина; konu (ib.) — кон'у; mi ja prošat (47) — ми іа пра̀шат; a momčina (ib.) — а момчин'а.

№ 11. ai ти тебе; prvo, kona (ib.) — прво, кон'а; ni odo što nese isa buvat вм.: ни о̀дошчо (од нишчо — прѣдх. може да стои и между отриц. и мѣст.) не се иса̀бува̀т (изхабява); ai ti kone (ib.) — аі ти кон'у (или коне, но много рѣдко); dur neizleze (49) — дур не излезет.

№ 12. ništo mu ostanolo (49) — нишчо не му останало; ja sustrete polepa devojka (50) — іа сустрети (polepa не знамъ, що значи); el ot tatki (ib.) — от татка; nemam so što (ib.) — нема с'ошчо; izvadjat (ib.) — изваг'ат; da podkovaš (ib.) — да потковеш; so drugi ot (50) — со другиіот; a tretji-ot (ib.) — а трекиіот; pijeeći (50) — пиіеіеки; enoš dete se mi ti izloga, ošte enoš ne se mi izložeš (ib) — еднуш дете ми ти се ѝзлога, ушчѐ еднуш не ка ме ѝзложеш (тъй сфащамъ смисъла на тия стихове).

№ 13. dva angela padnae (51) — два анг'ела падиаіе; velee (ib.) — велеіе; beričet (ib.) — берикет; dva božja angela (ib.) — днесъ тъй не казватъ, па и въ другитѣ образци не срѣщамъ това така, а: два божіи анг'ела или анг'ели; toga velet (ib.) — велит; a poveće (ib.) — повеке; крстови; noćcok (52) — нокчок; da kopaet (ib.) — да копаіет; da izvadet (ib.) — да извадит; nebližie (53) — наближиіе; propadjae (ib.) — пропаг'аіе; si gi onese (ib.) — си 'и (ги) однесе:

Има нѣколко примѣра съ спазена йотация между двѣ гласни. pijet (V, № 13, 51); uspiješ (ib. № 12, 50); delija (V, № 10, 44); muščulžija (ib., 46); vtasaje (V, № 13, 53) — фтасаіе; ne bližije (ib.) — наближиіе и др.

Образецъ.

Непоправенъ.	Поправенъ.
(Crven trandofil[1]) vo gora veneet;	Црвен трѐндафил' во гора вѐнеіет.
Prašaet jego, za oščo veneet?	Пра̀шаіте го, за ошчо вѐнеіет.

[1]) Тия думи сж прибавени отъ Вразъ, но въ други варианти на тая пѣсень на това мѣсто стои: копида̀н ми во гора вѐнеіет (Ястр. 432).

Ali veneet za voda studena?	Али вѐнеіет за вода стȕдена?
Ali veneet za senjka široka?	Али вѐнеіет за сенка ши̇рока?
Ne mi veneet za voda studena,	— Не ми вѐнеіет за вода стȕдена,
Ne mi veneet za senjnka široka,	Не ми вѐнеіет за сенка ши̇рока,
Toko veneet za ubava devojka.	Токо вѐнеіет за убава дѐвоіка.

(Кн. V, № 16, стр. 24).

II. Блъгарскы книжици. Часть прьва. Цариградъ-Галата 1858 г. Има 3 пѣсни на стр. 40—42.

Кн. 1, Януари. № 1. Сълнце-то (40 стр.) — слнцето; заодъ (ib.) — заот; предъ неа (ib.) — прет неіа; бърза е кона (ib.) — брза іе кон'а; първенъ (ib.) — првен; байракъ (ib.) — бар'ак; самоволо (ib.) — самовило; а = іа (ib.); ливадье (41) — ливаґе; до студѐвине кладенци (ib.) — до студенине клаіенци; кȍприна (ib.) — Коприна: керка (ib.) — керка; тьа (ib.) — к'а; да в'фатиш (ib.) — да н'фатиш; пущишъ[1]) (ib.) — пушчиш; отъ очи (ib.) — од очи; срамота (ib.) — страмота; отите (ib.) — отиде; майка (ib.) — маіка; вȕйко е лѐто гȍворита (ib.) — вуіко іѐ лепо говȍреше; свативи (ib.) — сватови; не приполньите пушките (42) — тази фраза съ полн- ни напомня пакъ „шт"-поднарѣчие (дебърско); не презобвате кони-те (ib.) — не презȍбваіте кон'ите; люто ми прокълнола (ib.) — л'уто ми проклнала; кървава (ib.) — крвава; потъпчите го (ib.) — потлчите го.

№ 2. що (42) — шчо или шо; църковь (ib.) — цр̇коф; гърмитъ (ib.) — грмит; земa (ib.) — земіа; пърсти со пърстени (ib.) — прсти со прстени.

№ 3. похвалилъ (42) — пофалил; съ (ib.) — со; грозье (ib.) — гроізе.

Кн. V, стр. 161, 2 пѣсни. Българскъ народнъ пѣснъ на македонското нарѣчие (Изъ сборникъ-отъ на П. З. — чети: Партени Зографски).

№ 1. Цвѐтнице (162) — цвѐтенце; віеше (ib.) — виіеше; мълчи (ib.) — млчи; ке дойда (ib.) — к'а доіда; Вальо (ib.) — Кал'о (собствено име ж. р. зв. пад.); Кàля я нàйде мàжена (ib.) — Кал'а іà наіде мȍжена; бунище (ib.) — бунишче; мàжу[2]) гàщи кърпеше, мàло дѐте лелаше (ib.) — можȕ гак'и кр̇пеше, малȍ дете лѐл'аше. Ударението е непослѣдовно и невѣрно.

Зографски не посочва, отъ кой говоръ сж тѣзи пѣсни, но по отдѣлни думи може да се сжди, че сж смѣсица отъ прилепско-велешкия говоръ и отъ „шч-" и „шт-" поднарѣчие (дебърски).

---

[1]) Ако наистина тази дума е съ щ — тогава пѣсеньта е отъ „щ"-нарѣчие, дебърско.

[2]) Тази дума съ а вм. о ни напомня прилѣпско-велешкия говоръ, както и по-горѣ: мажена.

Образецъ.

Непоправенъ.	Поправенъ.
Грàдъ грàдила самòвила,	Грат грàдила самòвила,
Нѝ нà нѐбо нѝ нà зѐми,	Ни нà небо, ни нà земи,
Тỳку тàка пòдъ òблаци.	Токò таке пот òблаци.
Стò дѝреци ми рѐдеше,	Сто дѝреци ми рѐдеше,
Се юнаци отбѝрани,	Се іỳнаци отбѝрани,
Сто пàрмаци ми рѐдеше,	Сто пàрмаци ми рѐдеше
Се девойки отбѝрани,	Се дѐвоіки отбѝрани,
Сто пѐнжери ми рѐдеше,	Сто пѐнжери[1]) ми рѐдеше
Сѐ дѐчина отбѝрани	Се дѐчин'а отбѝрани.

(Кн. V, стр. 162, № 2).

Въ два стиха (кн. I стр. 40, № 1,) ударението вѣрно е поставено: Самовѝла е зàдъ гора и Бърза è кона вòдеше.

Кн. 7, 223 стр. 2 пѣсни.

№ 1. жълта (223) — жлта; що (ib.) — шо; ке (ib.) — к'а; тьа (ib.) — к'а; трентафилъ-тъ (ib.) — трендафил'от; цветье (ib.) — цвек'е; кье (ib.) — к'а; и евести (ib.) — ѝ невестѝ; ясъ кье родамъ (ib.) — іа к'а рода; гройьзе (ib.) — гроізе; ке си кърста (ib.) — к'а си крста.

№ 2. носетъ (ib.) — носит; излѣзи баба да глѣдатъ, видѣла баба-та глова (ib.) — излезѐ баба дà гледат, видела бабата глава; велее (ib.) — велеіе; сърце (ib.) срце; зедосме (ib.) — зедофме; паднахме (ib.) — паднафме; булукбашія (ib.) — бул'укбашиіа.

III. Верковичъ, Ст. И. Народне песме македонски бугара, кн. I. Женске песме у Београду 1860 г.

Въ този сборникъ отъ 356 стр. до края има 12 пѣсни изъ Дебърско — отъ двѣтѣ поднарѣчия „шт" и „шч". Обаче поради много фонетични неправилности и неточности и тѣзи пѣсни иматъ слаба научна стойность. Така напр. и тамъ, както и въ Цар. кн. *я* се бѣлѣжи съ *а*; к'а — ту чрѣзъ ке, ту чрѣзь ѣе; — н'е чрѣзъ нѣ и други. Ударението съвсѣмъ липсва. Не се спирамъ повече тука, защото, както казахъ и по-горѣ, пѣснитѣ сѫ смѣсь отъ двѣтѣ дебърски поднарѣчия.

IV. Покойниятъ проф. М. Дриновъ записалъ една пѣсень въ Цариградъ отъ една жена, родомъ отъ с. Галичникъ, и я помѣстилъ въ Бр. Пер. Спис. кн. XI—XII (1876 г.). Ще посоча и нейнитѣ недостатъци.

1) Мекостьта на съгласнитѣ не е означена послѣдовно еднакво: двòрье (159) — двор'е; чекàеки (ib. 11) — чекàіек'и; се пуля (ib.) — се пул'а; коня (ib. — кона; ке (ib.) — к'е т. е. к'а; робиня (160) — робин'а; измекярче (ib.) — измек'арче; коню (162) — кон'у; измекярка (ib.) — измек'арка.

2) Неправилно или никакъ не е означена йотацията на гласнитѣ: чекаеки (159) — чекаіек'и; завиено (ib.) — завиіено; одее,

[1]) У насъ казватъ — пенжѐрин'а мн. ч. отъ пѐнжере (прозорецъ).

по'одее (ib.) — одеіе, по'одеіе; седнае (ib.) — седнаіе; туе (161) — туіе; лее (ib.) — леіет и др.

3) Ударение липсва.

4) Криво сѫ прѣдадени думи: хи (159) — си; запрашо ват (ib.) — запраш у ватъ; сдодеяло (ib.) — здодеіало; госте (ib.) — гости; наопако (ib.) — наопаку; кажат (160) — кажет; му говорет (ib.) — му говорит; ке кажиме (ib.) — ка кажеме; харно (ib.) — арно; да би онемило (ib.) — да би онемело; земля (161) — земa; близо (ib.) — близу; просачъ и просачка (ib.) — у насъ казватъ питач и питачка (пита = прося); носи (ib.) — носит; му се молет (ib.) — му се молит; пушти (ib.) — пушчи; и му доде (162) — и му даде; нодзи (162) — нози; от си види (ib.) — от си виде.

5) Бѣлѣжката на стр. 159 че въ Лазорополе казвали това, а въ Гàличникъ — тея, е вѣрна, но не е вѣрно, че вм. ка се чувало негдѣ ке. Вѣрното е това, че неопитното ухо наистина ще чуе веднажъ ка, другожъ ке, но ако добрѣ се слуша и различава, у насъ ще чуе само ка. Само при много бързото говорене ка изглаша донегдѣ като ке.

Както се види отъ горното, и тази пѣсень изобилува съ грѣшки и неточности.

V. Въ сборника на Шапкаревъ 1891—92 г. не намѣрихъ материялъ отъ миячкия край, понеже не сѫ означени селата, отъ които е записванъ той. Но и въ това, което срѣщнахъ тукъ-тамъ, нѣма вѣщина и точность.

VI. По сѫщитѣ причини и въ сборника на Миладиновци не намѣрихъ пѣсни отъ нашенско.

VII. Драгановъ, П., Македонско-славянскій сборникъ съ приложеніемъ словаря. Выпускъ I., Спб. 1894 г.

Въ него има нѣколко пѣсни отъ Галичникъ, Лазорополе и Тресонче, които сѫ били доставени Драганову отъ неопитната ржка на дѣца отъ долнитѣ гимназиялни класове. Тѣзи пѣсни сѫ: №№ 8, 43, 48, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 78, 93, 95, 103, 116, 129, 151, 152, 153, 184. № 185 е съчинена отъ Георги Пулевски отъ с. Галичникъ на единъ смѣсенъ сърбо-българ. езикъ, въ която проклина Европа, защото даде Македония пакъ на турцитѣ, и вика народа на въстание (Вж. в. „Марица“ №№ 377 и 378). Отъ него имало и „Македонска песмарка“ и „Македонски словарь“, които още не съмъ можалъ да видя.

Много отъ пѣснитѣ на Драганова сѫ приказки, написани въ стихотворна форма, или сѫ тъй погрѣшно прѣдадени, щото на много мѣста сѫ прѣпълнени съ безмислици. При все че отъ нѣкои отъ тѣхъ познавачътъ на нашия говоръ би могълъ да се възползува, изобщо взето тѣхниятъ недостатъкъ въ научно отношение е толкова голѣмъ, че за филолога, който би искалъ по тѣхъ да изучи говора, тѣ не струватъ нищо. Ударението съвсѣмъ липсва. Правъ е слѣдовно покойниятъ Д. Матовъ, който остро критикува слабоститѣ на този сборникъ (Мсб. XI, критиченъ отдѣлъ, стр. 13—23).

VIII. Ястребовъ И. С.,[1]) Обычаи и пѣсни турецкихъ сербовъ (Второе изданіе) 1889 г. Спб. Първото издание е отъ 1886 г. Спб. VII + 498 in 8°.

Отъ всички сборници съ народни умотворения отъ Мала-река, този заедно съ Илиевия сборникъ стоятъ най-високо отъ къмъ вѣрното прѣдаване на фонетиката на говора. Една отъ слабитѣ страни на Ястребовия сборникъ е тази, че той се стреми да убѣди свѣта, какво езикътъ на миячкитѣ пѣсни е сръбски, та затова и си служи съ сръбския правописъ. Обаче всѣки славистъ, който добрѣ познава сръбския и българския езикъ и сравни съ тѣхъ дебърскитѣ пѣсни, ще се убѣди, че тука имаме работа съ единъ говоръ, който по своята бѣдность откъмъ падежни форми и по други нѣкои фонетични особности[2]) принадлежи къмъ българския езикъ, като едно негово поднарѣчие съ свои мѣстни особини. Друга слабость на този сборникъ е, че не е означено ударението.

Сборникътъ съдържа 32 пѣсни, що се пѣятъ на коледа и нова година (32—33 стр. и 48—83), богоявленски 7 (90—96), великопостни 6 (101—104), лазарски 10 (117—121) страстно-недѣлни 36 (132—150), гергойвски 14 (155—159 и 171—173), еремийски 5 (173—175), „обыденныя пѣсни," 29 (229—249) и свадбени пѣсни 88 (428—474). На края има и 55 гатанки (589—591).

Фонетичнитѣ неточности у Ястребова ще сведа къмъ три точки (безъ огледъ къмъ ударението), съ оговорка, какво сръбското ѣ = н'. Сръбското љ считамъ за по-меко отъ л' въ нашия говоръ, затова ще го поправямъ.

1. Употрѣба на ћ и ђ вм. мекитѣ к' и г':[3]) на кући (24 стр.) — на куки; пађаш (ib.) — паґаш; домаћинска (ib.) — домакинска; божића (32) — божика; ћерка (48) — керка; пијећи (ib.) пиіеіеки; ћа те праша (49) — ка . . . . веће (50) — веке; ноћи (ib.) — ноки; краљевиће (ib.) — кралевике; браћа (50) — брака; ћесецији (ib.) — кесежиіи; измећарки (53) — измекарки; ситнего ђерђева (ib.) — ґерґефа; Баневић (54) — Баневик; свећа (55) — свека; два анђела (55) — два анґела; међу (56) — меґу и др. много.

2. љ вм. л' и л (срѣдно) па тукъ-тамъ и вм. твърдо л: краљица (49) — кралица; краље (ib.) — крале; краљство (50) — кралство; љуто (50) — л'уто; кључи (95) — кл'учи (по I скл. вм. кл'ўчеви); жала (51) — жал'а; Краљевиће (52) — Кралевике; Љуба (60) — Л'уба: краљу (61) — кра л'у; Иљ (75) — Ил'; три иљаде (76) — три ил'ади; на пољу (95) — на полу; фрљајет (ib.) — фрл'аіет; сиљни секавици (ib.) — силни; кошуља (102) — кошул'а; недеља (132) — недел'а; у темељ (133) — у темел'; цвитељна звезда (136) — цвителна; кљукат (141) — кл'укат; со левет

[1]) Освѣнъ Ровински, Илински и Дриновъ, за него се отзовали и: А. Н. Пипинъ въ Вѣстникъ Европы 1886 г., авг., 895; V. Jagić въ Arch. f. sl. ph. XIII, 135, и Lj. Stojanović въ ib. IX, 135.

[2]) Вж. по-горѣ въ моята статия върху говорътъ на малорѣканцитѣ.

[3]) Нашинцитѣ наричатъ буквата ћ — к'рф, а буквата ђ не познаватъ; нѣкои я бъркатъ съ ћ.

кољца (148) — колца; на биље брање (155) — на биљ'е бране; гљедат (172) — гледат; мољеше (ib.) — молеше; љубај (173) — л'уваі; кошуљава (234) — кошул'ава; да ја бела (235) — да іа бел'а; ваљаше (248) — вал'аше; пљукаше (ib.) — плукаше; фрљаше (436) — фрл'аше; криља (438) — крил'а; свиља (442) — свила; солца (446) — сол'ца; људе (448) — л'уг'е; оволку (450) — овол'ку; булбули, буљбули (470) — бул'були; црклат (589) — цркал'ат и др.

3. Криво сж прѣдадени думи или фрази било по невнимание, било по сръбско влияние (защото има вмъкнати чисти сърбизми): у кући (24) — во или ф куки; конати (32) — канати; Петер (48) — Петор; Іану (48) — Іана; сутра (ib.) — сутро; на главу (49) — на главе; наје (ib.) — наіде; што (ib.) — шо (или шчо); фтасват (ib.) — фтасуват; мој господарке (50) — моіа —; горе у планина (ib.) — во; белака вара (ib.) — белана —; здравицу вина (ib) — сърбизъмъ вм. здравици вино; ил се смејеш не взгодне вечере (52) вмѣсто: на незгодна вечера; тебе на старости (ib.) — на староста; шчо пратило једну белу книгу (ib.) — една бела книга; отъ брзого коња (ib.) — от брзего кон'а; ја заде (ib.) — ја зеде; од њего (ib.) — од него; пуста куће (ib.) — кућа — кука; завершил се (54) — завршил се;два рола (54) — две рала; мошно (55) — мошне; не зна (56) — не зно; поарчил (56) — поаржил; из ведра неба (56 сърб.) — из ведро небо; коде одије (ib.) — одеје; два мини брата (ib.) — двамина —; Петровица (57) — Петревица; да убодиме, от убодије (57) — да убодеме, от убодоіе; је извратије (ib.) — іе извртеіе; Даница (60) — Деница; от говори (ib.) — одговори; на ноги (ib.) — на нози; се опулија (ib.) — се опулиіе; от ја фати Груице (61) — Груица; зад соба (ib.) — зат себе; да прилеташ; крај реке (ib. — сърб.) — краі река; да се обидаме (ib.) — да се обидеме; не се обивајет (ib.) — убиваіет; се борише (ib. — сърб.) — се бориіе; разбужено (ib.) — разбудено; го загуби Корун-арамију (ib. сърб.) — Корун-арамиіа; кревајешчи (ib.), месејешчи, и подобни; трѣба да се четатъ съ -ки вм. -шчи; њено (64 — сърб.) — неізино —; натраг (64 — сърб.) — назат; преметар (ib.) — прематар; њему (сърб. 65) — нему; коски се сторија (66) — се истуриіе; се женало (ib.) — женило; два огња (69) — два огна; неізи (ib.) — неізе; ћа ме познат (ib.) — ка ме познеш; тонки половиње (70) — тенки половине; да нису си (71 — сърб.) — не су; серна (73) — срна; ми ток писала (ib.) — ток ми пишала; невјесто (74) — невесто; на смерт (ib.) — на смрт; дете сиротинце (76) — че; с очи скрипнаш (76) — скрипаш; да поседлаш (78) — да потседлаш; трава (ib. — сърб.) — трева; пофалија (80) — пофалиіе; таја смо ја оможиле (ib. — сърб.) — сме; крести (91) — крсти; позовите свети Петре (92) — Петра; ил таласи (95) — ил' талази; Петре Павлету (96) — Павлеве; ил се девојке (ib. — сърб.) — девојки; заир с (ib) — заиріе; две месечине, млади момчина (102) — месечине, момчин'а; в церков (103) — ф' цркоф; књига (133) — книга; Митровица

(137) — Митревица; а в лице стоје (141) — стоіеіе; ергеле коња (142) — кон'и; заитаф кон'а (143) — заилиф кон'а; во трандафилот (ib.) — трендафил'от; во каранфилот (ib.) — карафил'от; песми (144) — песни; въ ньемачка краља (ib. — сърбиз.); слзи поронеје (146) — поронијe; једном доідоф (ib.) — еднуш —; добор дењ (ib.) — ден; јагње (149) — іагне; порочише (156) — порочуваше; немоі пасит (158) — паси. Подиръ стиха: Іелено, мила сестро ле (172) е изпуснатъ стихъ: кротко нйшаі го мòмчето, слѣдъ който иде: ил' је журливо дрвото; ћа се отепаш (172) — ка се отепат; ете иде (173) — идет; риба шесте крила (174) — шесто —; санче (ib.) — саанче; ћа те везем (ib.) — веза; ћа ми удавит ђемије (230 — сърб.) — ґемиіа; расцафтело (231) — расцутело; није (ib.) — не іе; планине (234) — плани н'е; Катерино (ib.) — Катерино; цветиња (236) — цвеки н'а; деде брада забелела (238) — деду —; кара грошева (ib.) — грошеви; тежек (239) — тежок; на помини (ib.) — на момини; дружина ту (ib.) — ти; црно-оке (ib.) — црно-око; Гугуфче (140) — Гугу-гуфче; Смисли Бого (140) — Бога; раздели (ib.) — раздел'би; понеделник (241) — понедлник; есено гројзе (242) — есенно; от си киниса (ib.) — киниса; ньегова (ів. сърб.) — негова; црвана цока (243) — прнана ґока; ставјат (244) — стауват; ћолар (ib.) сигурно вм. ћилер — килер; в ћелију (245 сърб.) ф келиіа; кога беше пошу у полношу (сърб. ib.) — ф нок'и полпок'и: да умесиш ми, да изметеш ми (246) — да ми...; и умеси ми (ib) — и ми умеси; ај ви вама мили браћа (ib. сърб.) — аі ви вами, милй брака; до пойдува (247) — допоідува; елена со чалма, волкот . . . . (ib.) еленот — влкот; вошка воду носит (248 — сърб.) — вода; блва кућу (ib. сърб.) — кука: орлово крилице (ib.) — крилце; ако ти је дајет (428) — ја —; на стол да не седнеш (ib.) — по право: — да не седиш; да ми немаме (430) — немате; је однесоје (431) — іа; од звезде узда (433) — от звезди —; та ја (ib.) — таіа; скутеве (434) — скутеви: слнце не одит (ib.) — слнцено одит; неградина (ib.) — неградена; расцутело, развијело (435) — расцутела, развила; свекрум (ib.) — свекру; цутут цутит (ib); ми је догледа (440) — ми ја; пи сум в горе биљe брало (441) — не су ф гора...; дробон (ib.) — дробен; ёсени јасени (442) — есенни —; оган (444 — сърб.) — огон: ће се чина (448) — ка се чина; бегала ми уз темни клисури (450 — сърб.); да наберет (ib.) — да не берет; косми (ib.) — коси; је подкова коња је подузда (452) — ја — іа —; ће ни вратит (ib.) — ка не вратит; роки (453) — роци; најпред (ib) — наінапрет; шчо је девојка китила (460) — іа —; за то одит (іа.) — за те (съкращение на за теіа — за това) одит; пшеница (469) — пченица; једна скуца солца (ib.) — една скрупца сол'ца; шчо пејеше три булбули (470) — шчо пејеіе три бул'були; токо успало (472) — таке; од седло мога (473) = или от седело мога (сърбиз.), или отъ седло нога (ти си извади); зидаје (474) — зиздаіе; пађај (474) — паґаі; Марковице (ib.) — ца; вземи си

опули (ib.) — вземи се опули; позува (ib.) — пазува; уредено меше (589) — урдено —; црналат (ib.) — црка ľат; ту іе (ib.) — туіе; у једна (ib) — во една; не го знојем (590) — не го зно; наједоф (ib) — нàіадоф.

Образецъ.

Непоправенъ.	Поправенъ.
Нељ обзрни се, девојко,	Нел' обзрни се дѐвоіко,
Коде си расла ј'дорасла ии!	Коде си̇ расла і пòрасла, ни!
Коде си расла ј'дорасла,	Коде си̇ расла і пòрасла,
Коде си левен одела, ни!	Коде си̇ левен ѐдела, ии!
Коде си левен одела,	Коде си̇ левен ѐдела,
Коде си капа носила ии!	Коде си̇ капа нòсила, ии!
Коде си капа носила,	Коде си̇ капа нòсила
Коде си каор не брала, ии!	Коде си̇ каар нѐ брала, ии!
— Другачки верни, неверни!	— Другачки̇ верни, нѐверни!
Не можа да се обрзна, ии!	Не можà да се ѐбзрна, ии!
Не можа да се обзрна,	Не можà да се ѐбзрна,
Свекор ми свећа пред мене, ии;	Свекор ми̇ свеќа прѐд мене, ии!
Свекор ми свећа пред мене,	Свекор ми̇ свеќа прѐд мене,
Синџир девери по мене, ии!	Синжир дѐвери пѐ мене, ии!

(Пѣе се, когато вече тръгва невѣстата отъ дома на баща си. Ястр. 468).

За писмата, 9 на брой (стр. 509), които Ястребовъ дава за образецъ на нашия говоръ, ще кажа, че тѣ могатъ доста добрѣ да послужатъ на всѣкого, които би желалъ да види, какъ нашитѣ малограмотни хора излагатъ мислитѣ си въ дълги и прѣдълги изречения безъ прѣпинателни знаци. Езикътъ имъ е доста чистъ съ рѣдки примѣси отъ черковни, сръбски и български литературни думи.

Въ правописа на думитѣ въ словарчето (595—626) биха могли да се направятъ сѫщитѣ поправки, каквито направихъ въ пѣснитѣ, и затова ще го отмина.

IX. Илиевъ, Ат. II., Сборникъ отъ народни умотворения, обичаи и др., събирани изъ разни български покрайнини. Първи отдѣлъ. Народни пѣсни. Кн. I, София 1889 г., 8°, XXVIII, 394.

Съдържа коледарски пѣсни 12 (115—135 стр.); лазарски — 5 (244—247); пролѣтни изобщо — 15 (271—283).

Този сборникъ[1]) прѣдава доста вѣрно фонетиката на нашия говоръ, но при все това, нужни сѫ нѣкои поправки.

Илиевъ се опиталъ да прѣдаде и ударението, но не е успѣлъ, понеже не знае законитѣ му; само тукъ-тамъ рѫката му е сложила

[1]) За него говорятъ Л. Милетичъ (Мсб. II) и А. Теодоровъ Спсп. кн. 32—33.

точно ударение, напр. извѝла го на плàнина, на плàнина, на рàмнина (117); засѝли се — Лàзаре (244); златнѝ му се рòгови (245); на рòгови, трòнiови (246); на трòнiови пòстели (ib.); прочул сѐ идет, Андо бàзиргян, Андо бàзиргян от базѝргянство (271); да си пòвадит ран бел бòсилек (279).

Тукъ му е мѣстото да спомена, кое е правилото, споредъ което се слага ударението върху стиховетѣ на миячкитѣ пѣсни. Принципътъ е пакъ този, който владѣе и въ неизмѣрената рѣчь: ударението се стреми да падне винаги на третия слогъ отъ края на едно акцентно цѣло. За акцентно цѣло тука служатъ стѫпкитѣ, които се състоятъ отъ по нѣколко слога. Прѣди всичко всѣки стихъ е раздѣленъ на нѣколко стѫпки, и колкото стѫпки има той, толкова и ударения ще има върху него.[1]) За да се спази размѣрътъ на пѣсеньта трѣбва тамъ, гдѣто не стига една дума, да се поставятъ по нѣколко, слѣдствие на което много отъ тѣхъ не получаватъ никакво ударение, или получаватъ не такъво, каквото иматъ въ обикновената рѣчь. Трѣбва да забѣлѣжа още, че това правило важи само тогава, когато пѣсеньта се разказва, а не и когато се пѣе; въ послѣдния случай ударението зависи отъ мелодията на пѣсеньта.

Ето напр. единъ стихъ съ 4 + 4 слога (двѣ стѫпки): извѝла го | на плàнина; 4 + 3: златнѝ му се | рòгови; тебѐ да ти | зàвидит (Ил. 245); 5 + 5: прочул сѐ идет | Андо бàзирґан; да си пòвадит | ран бел бòсилек; шчо се бѐлеет | в онаià страна (Ил. 118); 6 + 4: одело мѝ малу | поòдело (Ил. 125); 4 + 6: іе гòворит | на млада нѐвеста (Ил. 123). Такива и отъ другъ видъ примѣри могатъ да се наведатъ още много, но намъ стигатъ тѣзи за пояснение.

Както се вижда отъ примѣритѣ, трѣбва да се сфане отъ какви стѫпки състои единъ стихъ [една стѫпка отъ друга се раздѣля съ спиране на гласа] и на всѣка стѫпка, като се види отъ колко слога е тя, да се постави ударението на третия слогъ отъ края.

Ето нѣколко примѣра отъ погрѣшно ударение у Илиева, което поправямъ: кòга нѐма очи да и глѐда (122) вм. когà нема | очи да 'ѝ гледа; да òтворит шàрени кòфчези (124) — да òтворит | шарени кòфчези; на глàва клàйси зеленѝ венец (130) — на главà клàі си | зеленѝ венец; òслепел Петор с обетѐ òчи (132) — ослепѐл Петор | с обетѐ очи; Во стрѐде море на мѐрмер плòча (134) — во стредѐ море | на мермѐр плоча; жѐпе на грло (2) дѐте на кàпа (278) — жене нà грло | дете нà капа; Дѝнаве бѐли Дѝнаве (272) — Дунавѐ бели | Дѝнаве; тòга гòворит Пѐтро нѐвесто Гѝно офчарче: (275) — тога гòворит | Петро нѐвесте Гѝно | òфчарче.

Бихъ могълъ да наведа още примѣри, но чини ми се, че тѣзи сѫ достатъчни, за да се види, до колко много страда сборникътъ на Илиева отъ тази страна.

---

[1]) Това е сфаналъ и изложилъ много добрѣ Тр. Китанчевъ въ статията си „За ударението въ рѣсенския говоръ", вж. въ събранието на неговитѣ съчинения стр. 215—217.

Други грѣшки въ него сѫ:

1. Неозначена йотация на гласнитѣ. Наистина това не е голѣмъ недостатъкъ, защото прѣкъсването на хията чрѣзъ і мѫчно може да се чуе отъ всѣко ухо, па и разни лица различно произнасятъ: позовае (116) вм. позоваіе; запеа (ib.) — запеіа; чинее (120) — чинеіе; бее (123) — беіе; белеет (118) — белеіет, и други отъ подобенъ родъ, които нѣма да привеждамъ. На нѣкои мѣста і-та е означена: ниіет има (126); миіе (274); повиіено (277); неразвиіено (ib.) и др.

2. Мекотата на съгласнитѣ или никакъ не е означена, или е прѣдадена чрѣзъ ь, і и я: ангели (115) вм. анґели; нел (ib.) — нел'; Гіоргия (116) — Г'орґиіа; Божикя (ib.) — Божика; цвекье (ib.) — цвеке; бракя (117) — брака; дал е (118) — дал' іе; момчиня (119) — момчина; треки (120) — треки; каменіе (124) — камен'е; лел (128) — лел'; колко (ib.) — кол'ку; кòде кя нокь нокѐваме (274) — кодѐ ка нок нокѐваме; толку (278) — тол'ку; иденіе (ib.) — иден'е и пр.

3. Невѣрно прѣдадени думи или фрази: дзвезда (119) — звезда; чешл е ше (120) — чешл'а ше; малку (125) — малу; коіе сте ми ѝнак (123) — коі сте ми —; погледнале (ib.) — погледале; опако (ib.) — опаку; да дарува (ib.) — да дарват; осум (125) — осом; малеч е к (ib.) — малеч о к; мегдан д жия (ib) — мегданжиіа; коде кя на и те (126) — на і ете; ни пратило паша (ib.) — не (нас ни) пратило паша; м и арекса (128) — м е арекса; преложиш (ib.) — преложеш; геми д жия (ib.) — гемижиіа; Богороица (130) — Богоровица (по аналогия на женскитѣ имена: Шпировица, Петковица и пр.; въ Прилѣпско казватъ Богороица, а не у насъ, и въ тази дума отпаднало не д, както мисли Илиевъ, а — в); беа (131) — беіе; шчо ноке (ib.) — шчо онаке; м е рисат (ib.) — м и рисат; пе а т (ib.) — пе і е т; об н осена (132) — об р осена; на главе клади си невестинско (ib.) — на главѐ кладе се невѐстинско; раицка керка, сноа джелецка (ib.) — раинцкà керка, сноа жѐлепска; сонце (134) — слнце; Богородица (134) — Богоровица; нап о лниш (ib.) — наплниш; засили се — Лазаре (244) — засилил се —; кя огрд и т (244) — ка огрдет; кя остар и т (ib.) — ка остар е т; зборуват (246) — зборвет; базиргян (271) — базиран; темнян (ib.) — теман; байраци (271) — баріаци; явор (272) — іаор; Петр о невест о (ib) — Петр е невест е (лат. п.); карамфилот (277) — карафил'от; проклина (278) — проклна; аид а гяле (282, 245) — аід е ґале; бр о йно ле (282, 246) — бр а іно ле; во чел г ите (283, 246) — во чег л ите; жгр а моте (277) — жгр о моте (дрънна, звекна).

Образецъ.

Непоправенъ.	Поправенъ.
Вѝла Нѐда вѝто ѐро,	Вилà Неда витò оро,
Извѝла го на плàнина,	Извѝла го на плàнина,
На плàнина, на рàмнина.	На плàнина, на рàмнина.

Другàчки іе завйдое:
— Блàзе тèбе, белà Недо,
Со твòето свйлно руво!
Дà ли ти го тàтко купил,
Али тй го мàйка шйло,
Али тй го брàкя шйле?
Одгòвори белà Неда:
— А другàчки, зиля́тарки,
Нйто ми го татко купил,
Нйто ми го майка шило,
Нито ми го бракя шиле;
Ток сум бйло с'чеснà кума,
Шчо ми крсти Христà Бога;
Пречйста ме дарувало.

Другàчки іе завйдоіе:
— Блазѐ тебе, белà Недо,
Со твòіето свилнò руво!
Да лй ти го татко̀ купил,
Алй ти го маікà шило,
Алй ти го бракà шиле?
Отгòвори белà Неда:
— А дрỳгачки, зилàтарки,
Нитò ми го татко̀ купил,
Нитò ми го маікà шило,
Нитò ми го бракà шиле;
Ток сỳ било с чеснà кума
Шчо мй крсти Ристà Бога;
Пречйста ме дарỳвало.

(№ 82, стр. 117).

Х. Икономовъ, В., Сборникъ отъ старо-народни пѣсни и обичаи въ Дебърско и Кичевско 1893 г. София.

Този сборникъ страда много относно нѣкои тънки означения въ фонетиката, които ще посоча по-долѣ; освѣнъ това авторътъ му нарочно се стремѣлъ да изопачава нѣкои думи и произношението имъ съ цѣль да ги сближи съ литературнитѣ имъ синоними. Въ него се вижда и безграмотность. Затова той може да служи само на етнографа и битописеца, а не и на филолога, който би дирилъ въ него потънкоститѣ на говора. Служилъ си е авторътъ съ книжовната ни транскрипция, която не е въ състояние да прѣдаде разнитѣ звукови тънкости, които се срѣщатъ по нарѣчията. При все това ще се опитамъ да укажа на по-важнитѣ му и сѫществени недостатъци, за да може и съ него въ извѣстни случаи да си послужи, който се интересува. Въ него има 208 битови и свадбени пѣсни (5—103 стр.): 81 битови (5—42 стр.) и 127 свадбени (42—103 стр.).

1. Слогообразуващитѣ р и л се прѣдаватъ обикновено чрѣзъ ър-ъл, а по-рѣдко чрѣзъ ръ-лъ или рь-ль: съркни (5) вм. срки; бакърдица (6) — бакрдица; потърча (8) — потрча; фърлат (ib.) — фрлат; бърза (8) — брза; кълнет (ib.) — клнет; сълзи (9) — слзи; истръгна (ib.) — истргна; църква (18) — црква; жълта (29) — жлта; понедьлникъ (24) — понедлник; цървено (94) — црвено и др.

Считамъ за излишно да привеждамъ още примѣри отъ тоя родъ. Едно бие на очи, че ъ-тъ обикновено стои прѣдъ ри л, но Икономовъ не е можалъ добрѣ да сфане, че тоя тъменъ звукъ се слива съ съгласнитѣ р и л. Това сѫ могли да сторятъ Облакъ, Ястребовъ, Илиевъ.

2. Употрѣбя се подъ влияние на книжовния езикъ х вм. ф.: охъ (7) — оф!; имахъ (ib.) — имаф; найдохъ (8) — наідоф; дойдохме, найдохме (22) — -фме; хвърлаетъ (16) — фрлаіет; върхъ (27) — врф; хоро (32) — оро; видохте (54) — видофте; яхнае (67) — іафнаіе; хватихъ (94) — фатиф и пр.

Всѫду въ мин. вр. на глаголитѣ, въ мѣстоименията на -хъ и въ нѣкои междумѣтия на -хъ, гдѣто би трѣбвало да стои ф споредъ изговора, е поставено х.

4. Липсва і между двѣ гласни; тукъ тамъ се пише и ѣ: дванаесетъ (8) вм. дванаіесет; ткаетъ (8) — ткаіет; пѣетъ (9) — пѣіет; одеѣ (ib.) — одеіе; заземаѣ (ib.) — заземаіе; одее (11) — одеіе; пеетъ (14) — пеіет; не ѣ многу (19) — не іе многу; грѣетъ (38) — греіет и други.

Мекотата на съгласнитѣ е означена или чрѣзъ ь, ю, я, ѣ, или никакъ: кѣрка (8) вм. ќерка; дал (ib.) — дал'; погагятъ (ib.) — погаґат; нокьи (8) — ноки; люто (ib.) — л'уто; кралѣвикѣ (8) — кралевике; бракя (9) — брака; мнучиня (ib.) — мнучин'а; два ангѣла (10) — два анґела; мегю (11) — меґу; ключи (17) — кл'учи; кошуля (18) — кошул'а; месечинѣ (18) — месечин'е; тронови (21) — трон'ови; постеля (ib.) — постел'а; конь-иве (27) — кон'-иве: каменѣ (ib.) — камен'е; пагьае (ib.) — паґаіе; цвекѣ (ib.) — цвеке; Гюргьоле (39) — Г'урґоле; каугѣръ (43) — кауґер; кукя побълвана (52) — кука побл'вана; поплукана (ib.) — попл'укана; свакѣ (59) — сваќе; солца (ib.) — сол'ца; вегьи и мустакьи (68) — веґи и мустаки; кошула (73) — кошул'а; трепотенѣ (74) — трепотен'е; колку (75) — кол'ку; две бувалки (97) — бувал'ки; тугьо тугинче (102) — туґо туґинче; гѣрдани (103) — ґердани; повекѣ (ib.) — повеке и др.

5. Употрѣбятъ се ерове и ѣ, които си нѣматъ мѣстото.

6. Криво сѫ прѣдадени думи и фрази: прав и ше (5) — прав е ше; пиешчи вода (7) — пиіеіеки или пиіеки —; т о ко ти Бога (8) — т а ко ти бога; стрѣла (8) — стрела; иоднесла (8) — и однесла; сия до глѣда (9) — си іа догледа; исълзи (ib.) и слзи: ида (ib.) — и да; е д и нъ (ib.) — е д е н; с е д ъ мъ (ib.) — с е д о м; иосомъ (10) — и осом; два по братима (10) — побратима; се объ зрнае (10) — се обзрнаіе; а с но (ib.) — а з но; не отъ миле (ib.) — не одмиле; отъ миле (12) — одмиле; вземни кледи (13) — в'земни —; дасака (14) — да сака; я су стрети (15) — іа сустрети; вод а тъ (17) — вод и т; заирѣноситъ (17) — заиріе носит; поромни (18) — по рамни; неми (19) — не ми; загуб а тъ (26) — загуб и т; на дпеюватъ (26) — натпеіуват; разъ-прати (27) — распрати; жалбаму беше (28) — жал'ба му беше; до глѣдалъ (29) — догледал; чорани (31) — чораби; не расипи се (33) — не расипуваі се; порочваше (37) — порочуваше; зборувашъ (43) — зборвеш; за играт (45) — заиграт; отъ несе ш ъ (46) — отнесе ш; цървено околе (48) — црвенооко ле; сълнце но (49) — слнцено; развиела (50) — развила; ехла (50) — ела; юн о кот (51, 98) — іуп а кот; Еленно (51) — Елено; су лутона лутено (52) — су л'уто пал'утено; аресало (52) — арексало; есени ясени (57) — есенни іасени; отъ мена (62) — отмена; бегаешчи (63) — бегаіеки; да речет а (63) — да речет е; шир е те се (64) — ширите се; я подъ узда (64) — іа подузда; срамота (64) — страмота; кове е, праве е (66) — ковеіе, правеіе; ние жива, ние пакъ умрена (68) — ни іе жива, ни іе пак —; бая ги (68) — баіаги;

чистита (71) — честита; на къ вечеръ (76) — наквечер; изъ на пойде (80) — изнапоіде; срѣбрено (82) — стребрено; дели о! (84) — делніо; срѣкя (86) — стрека; да бегатъ (ib.) — да бегаіет; и списанъ (88) — и с'писан; на прострета (90) — на прострека; и зедо е (ib.) — и зедоіе; отъ кипае (ib.) — откинаіе; и до чуло (90) — и дочуло; тоари (91) — товари; за спаоло (92) — заспало; дойдамъ, грабамъ (92) — доіда, граба; удави въ (93) — удавиф; мом о во (95) — мом е во; викн е те (95) — викн и те; знает (ib); за вършиле (96) — завршиле; гугувче (98) — гугу-гуфче; ми извика е (99) — ми извикаіе; що пѣеше (102) — шо пеіеше и др.

Образецъ.

Непоправенъ.	Поправенъ.
Кинисалъ ми свети Иованъ,	Кинѝсал ми светѝ Іован,
Да ми одитъ у рай Божий.	Да мѝ одит во ра̀і божи,
У рай Божий, у Господа,	Во ра̀і божи у Го̀спода.
А по него кинисала	А по̀ него кинѝсала
Іованова стара майка.	Іова̀нова стара̀ маіка.
Се обзърна свети Иванъ:	Се о̀бзрна светѝ Іован:
Ай ти тебе старо майко!	„Аі тѝ тебе, стара̀ маіко,
Ко де си ми кинисала?	Кодѐ си ми кинѝсала?
Овамо те не сакаетъ.	Ова̀мо те не са̀каіет:
Да ти сими греовито;	Да тѝ си ми греовито,
Дека си ми тугьо прела,	Дека̀ си ми туг'о̀ прала,
На полу си половила.	На по̀лу си поло̀вила.
Кога брашно си земала,	Кога̀ брашно си зѐмала,
А со пепелъ си бъркала.	А со̀ пепел си бр̀кала.
Да ти си ми грешна майко!	Да тѝ си ми грешна̀ маіко!
Овамо те не сакаетъ,	Ова̀мо те не са̀каіет:
Райски порти затворени,	Раіскѝ порти затво̀рени,
А пеколски отворени.	А пѐколски отво̀рени.

(Свети Иованъ и майка му; № 16, стр. 16).

XI. Сборникъ за народни умотворения наука и книжнина, издаванъ отъ Мин. на Нар. Просвѣта, а сега отъ книжовното дружество.

Ще почна отъ първия томъ и ще вървя напрѣдъ, като се спирамъ само на тѣзи книги, въ които има материялъ отъ Мала-рѣка.

Мсб. I, стр. 146—148 има 84 гатанки отъ Дебърско (разбирай Мала-рѣка), които записалъ В. Икономовъ.

1. Ударение невѣрно: сѝте тѝрци во зѐлено, са̀м ца̀р во цѝрвено (Глогъ, 146 стр.) вм. ситѐ турци во зѐлено, сам ца̀р во цр̀вено. Горното ударение е вѣрно само тогава, когато се произнася по отдѣлно и натъртено всѣка дума отъ гатанката, нъ при бързъ изговоръ то е такова, каквото азъ го означавамъ; сѝв ко̀н ѫрзна, сѐ море смѫрзна (Вѣтъръ — 147) вм. сѝф кон' ѫрзна, сѐ море смѫрзна.

2. Слоговитѣ р и л сѫ бѣлѣжени съ рѫ и лѫ: жѫлти (146) — жлти; тѫлчи (146) — тлчи; тѫркалат (ib.) цркалѓат; хвѫрли (ib.) —

фрли; напжрчие (147) — напрчиіе; префжрлено (ib.) — префрлено; іабжлка (ib.) — іаблко и др.

3. Мекотата на сегласнитѣ е означена съ ь или никакъ не е отбѣлѣзана; кьа (23) — ка; вуньа (№ 10) — вуна; егьуптин, егьупка (21) — еґуптин, еґупка; свиньа, свини (28) — свина, свини; льута (34) — лута; дечиньа (35) — дечина; трепетулка, висулка (38) — трепетулка, висулка; бракьа (55) — бракa; клукна (58) — клукна и др.

4. Йотацията на гласнитѣ не е отбѣлѣзана: виено (№ 31) — виіено; влагает (32) — влагаіет; напжрчие (58) — напрчиіе и др.

5. Употрѣбя се х вм. ф.: хвжрли (25) — фрли; хвати (ib.) — фати; посегнах, извади х (37) — посегнаф, извадиф и др.

Мсб. II—2 пѣсни, потувани отъ Г. Д. Лъжевъ (157—158 стр.): кжршкаі (157) — кршкаі; низ (ib.) — из; невіанато (ib.) — неіафнато; јуне (ib) — іунче; чему (158) — чуму; веги (ib.) — веґи; цжрните (ib.) — црните.

Бяяние (отъ Дебърско) зап. В. Икономовъ (173 стр.): кьа (173) — ка; така (ib.) — таке; хрисьаншчиіа (ib.) — рисаншчиіа; колку (ib.) — колку; снага (ib.) — снога; вжлкъ (ib.) — влк; пукнит (ib.) — пукнет; убарагил (ib.) — убарачил; осум, седум (ib.) — осом, седом.

Пословици 46 на брой (218—219 стр.); скоропоговорки 6 на брой (222 стр.) и дѣтски залъгалки, игри 5 на брой (223 стр.) отъ В. Икономовъ. Грѣшкитѣ и тукъ са отъ сжщия характеръ.

Мсб. III, стр. 130 една потувана пѣсень отъ Г. Д. Лъжевъ; Свадбарски обичаи и пѣсни отъ Дебърско, записалъ М. К. Цѣпенковъ — 56 стр.

Свадбата е описана на кратко и то на прилѣпски говоръ; въ пѣснитѣ има много погрѣшки, влияние на сжщия говоръ; ударението не е вѣрно.

тугьа (56) вм. туґа; тугинке (ib.) — туґинке; ке ода (ib.) — ка ода; зашто (ib.) — зашчо; зборвавте синокьа (ib.) — зборвафте синоіка; одевме (ib.) — одефме; овольку ет от керка (ib.) — оволку іе от керка; викниме (ib.) — викнеме; пашарат (ib.) — нашарит; неженето (ib.) — неженато; бидит (ib.) — бидет; е кажует (ib.) — іе кажуват; пиштоли (58) — пишчоли; постелиш (ib.) — постелеш; проштенье (ib.) — прошчеґе; руо (ib.) — руво; шега (се) биат (ib.) — биіет: рака (59) — рока; подсмеваат (ib.) — потсмеваіет; ни ми слага, ни ми въ куки влага (60) — ни ви слага, ни ви ф' куки влага; направит (ib.) — направит; да направат (ib.) — да направит; да сучит (ib.) — да сучет; одееки, росаше, идеіки (ib.) — одеіеки, росеше, идеіеки; огреало сонце по ридои; сватои (61) — огреіало слнце по ридови; сватови и др.

Както се вижда, Цѣпенковъ достатъчно е прошарилъ езика на мияцитѣ съ думи отъ родния си прилѣпски говоръ, които заедно съ другитѣ неточности правятъ записанитѣ отъ него пѣсни негодни.

за ползуване въ фонетично отношение. Па и за етнографа има само оскждни бѣлѣжки.

Мсб. VI. 2 пѣсни отъ с. Галичникъ (50—54 стр.), записалъ Тр. Атанасовъ.

1. Умекчението на съгласнитѣ е означено съ ь, или никакъ не е прѣдадено: пракьат (1 пѣс.) вм. пракат; бѫрзи коньи (ib.) — брзи кон'и; кукьа (2 пѣс.) — кука; мола (1 пѣс.) — мол'а; лубе (ib.) — л'убе; клучи (ib.) — кл'учи; клукат (ib.) — кл'укат и др.

2. Йотацията на гласнитѣ на едни мѣста е означена, на други — не: пречекаіе (1 пѣс.); навалиіе; пресекоіе (ib.); но: се смеет (1 пѣс.) вм. се смеіет; се качие (ib.) — се качиіе и др.

3. Вмѣсто слогови р и л срѣщаме жр, жл, рж и лж: бѫрзи (1 пѣс.); цржни (ib.); извржтеіе (ib.); джлпа (2 пѣс.); жжлтици (ib.); тржгна (ib.); цржкви (ib.) и др.

4. Има и кривопрѣдадени думи: се смеш (1 пѣс.) вм. се смеіет; пошчо беіа (ib.) — пошчо беіе; тиіе сакат (2 пѣс.) — тиіе сакаіет; баірак (ib.) — баріак; се качиа (ib.) — качиіе; ни едан (ib.) — ни еден и др.

5. Ударението е невѣрно и непослѣдовно.

Мсб. VII. Хороводни пѣсни отъ Лазорополе (Дебърско) 8 на брой (33—34 стр.) отъ В. Икономовъ.

Ударението е невѣрно.

Цжрни (№ 1) вм. црни; биет (2) — биіет; неделья и недела (ib.) — недел'а; видох (3) — видоф и др.; ливагьето (3) — ливаґето; цвекье (4) — цвек'е; конья, напиет, коньот (5) — кон'а, напиіет, кон'от; залубила (ib.) — зал'убила; девоічинья, шекьер (6) — девоічин'а, шек'ер; кьепето, лута (7) — к'епето, л'ута.

Една пѣсень отъ с. Тресонче (95—97 стр.) записалъ А. Т. Илиевъ.

Ударението не е вѣрно навсѣкадѣ и е непослѣдовно. Пжрви (4 стихъ) вм. први; фжрли (5) — фрли; не пеали (4) — не пеіале; друмове (6) — друмови; стреденокь (7) — стреденок'; пропеали (8) — пропеіале; сжлнце изгреет (12) — слнце изгреіет; полье (13) — поле; стрекья (14) — стрек'а; току (20) — токо; жальам (29) — жал'а; триесет (30) — триіесет; оможеш (46) — оможиш; іаболко (58) — іаблко; нальутило (69) — нал'утило; му говорит црне арапине (66) — сфаната като ж. р. (жене, сестре — дат. п.); пагьет (71) — паґаіет; нежето (84) — неженето; чекает (99) — чекаіет; хаі (101) — аі; шеесет (109) — шеіесет; повекь (115) — повек'е; дваісет (137) — дваіесет; жененье (141) — женен'е; да си се оженат (143) — да си се оженит; моженье (144) — н'е; неа (145) — неіа.

Образецъ.

Непоправенъ.	Поправенъ.
Кòга лѐгна, лу̀до, кòга за̀спа,	Кога̀ легна, лудо, кога̀ заспа,
Да не вѝде, лудо, сòн за̀ мѐне?	Да нѐ виде, лудо, сон за̀ мене?
– Вѝдох, вѝдох, лу̀до, как нѐ видох:	–Видо̀ф, видоф, лудо, как нѐ видоф:

Ти се стòри лѝдо, еребица,	Ти сѐ стори, лудо, ерѐбица,
Іа се сторих, мòме, сѝви сòкол;	Іа сѐ сториф, моме, сивѝ сокол;
Дваіцата си, лѝдо, отлѐтахме,	Дваіцàта си, лудо, отлѐтафме,
Тàмо, лѝдо моме, в ливàгьето,	Тамò, лудо момѐ, в'ливàґето,
В ливàгьето, мòме, некòсени.	В'ливàґето, моме, некòсени.

(Мсб. VII, стр. 33, № 3. В. Икономовъ).

Мсб. XI. 2 пѣсни отъ с. Галичникъ (37—41 стр.), записалъ Тр. Атанасовъ.

I пѣс.: пѫрсти кѫршит (3 стихъ) вм. прсти кршит; сѫлзи (4) — слзи; вѫрвеф (22) — врвеф; цѫрно (26) — црно; льубе (50) — л'убе; сабьіа (101) — сабіа; си потседна (116) — си потседла; клучи (145) — кл'учи; да одклуча (146) — да откл'уча; тонки вегьи (203) — тенки веґи; ліуба (224) — л'уба.

II пѣс.: ништо (4) нишчо; друмове (19) — друмови; да подковеш (84) — да поткове т; кье (125) — к'а; колку (128) — кол'ку; кьа ти направа (144) — те.

Мсб. XVI—XVII 20 малорѣкански пѣсни (57—62 стр.), записалъ Ф. Томовъ.

Ударението въ тѣзи пѣсни е вѣрно и послѣдовно, мекотата на съгласнитѣ е означена съ ь, йотацията между двѣ гласни не е отбѣлѣзана наврѣдъ; р и л — sonnans сѫ прѣдадени чрѣзъ ѫр, ѫл.

дѫржам (№ 1) вм. држа; жѫлтици (4); дѫржит (13); іабѫлко (16) — іаблко и др.

арамии (№ 1) вм. арамиіи; изеет (3) — изеіет; посееш (20) — посеіеш; берее (17) — береіе и др.

На стр. 186 нотувалъ една пѣсень отъ с. Галичникъ — Д. Коневъ; цѫрни — црни; тресит — тресет.

Пословици миячки 27 (355 стр.), записалъ Арсо Алексиевъ.

Áку (1 посл.) вм. ако; кон (4) — кон'; àко, кàко, кòга — не всѣкога приематъ акцентъ; тѣ получаватъ ударъ само тогава, когато се произнасятъ единично или когато пада на тѣхъ логичното ударение. Ако да зема лѐп? — àко; кàко? (когато се пита натъртено); кòга? (ако не тогава, когато азъ ти казвамъ).

Кье (8) — к'а; оіш (10) — одиш; вѫрзи (ib.) — врзи; поминит (16) — поминет; што (27) — шо.

Миячки гатанки 7 (360 стр.) отъ Арсо Алексиевъ: долг (1) — длг; полна (3) — плна.

Приказка. За момата прѣвърната въ момъкъ (145—153 стр.) записалъ Т. Атанасовъ отъ с. Галичникъ. тие (145) — тиіе; жал (ib.) — жал'; толку (ib.) — тол'ку; налутен (ib.) — нал'утен; се мола (ib.) — се мол'а; воеднош (ib.) — воеднуш; другьіот (ib.) — другиіот; мошкьи (ib.) — машки. еднош (ib.) — еднуш; гледает (ib.) — гледаіет; по смѫрта (ib.) — по смртта; белкьи (ib.) — бел'ки; изблиска іа (149) — изблискаі іа; оволку (ib.) — овол'ку; баагьи (ib.) — баіеги; лута (150) — л'ута;

кьаме раскьинет (ib.) — ка ме раскинет; колку (ib.) — колку; неколку (ib.) — неколку; зари (ib) — зери или вере; и ето су болен (153) — и ете су болен; неколко (ib.) — неколку; факьал (ib.) — факал; фарлат (ib.) — фрлат.

Ударението въ тази приказка е означено вѣрно. Па и изобщо, като се изематъ прѣдъ видъ и моитѣ малки поправки, по хубавото и точно прѣдаване рѣчьта на миячкия говоръ, този материялъ е добъръ и е едничъкъ до сега образецъ за изучване и синтаксата на този говоръ. Желателно би било, ако г. Тр. Атанасовъ има още материялъ, да го обнародва.

XII. Живая Старина, періодическое изданіе отдѣлѣнія этнографіи Импер. Рус. Геогр. Общ. подъ редакціею этногр. В. И. Ламанскаго. С. Петербургъ.

Материяли етнографски и езикови изъ нашенско намираме въ: год. IX, вып. I, отд. II, 113—129; вып II, отд. II, 236—250; год. XII, вып. III и IV, отд. II, 429—436; год. XIII, отд. II, 228—235; и въ год. XIV, вып. I и II, 181—202, подъ насловъ: „Дебрскія эпическія пѣсни изъ сборника Дьиновскаго (т. е. Г'иновскаго), сообщилъ П. Ровинскій.

Г'иновски е родомъ отъ с. Галичникъ. Въ мънастира св. Иванъ близо до родното си село той е добилъ черковно образование. По едно врѣме заболѣлъ единиятъ му кракъ отъ неизцѣрима болесть, та билъ принуденъ слѣдъ дълго лѣкуване да остане дома си. Въ това врѣме, като куцъ[1]) и неспособенъ да работи друго нѣщо, той се заелъ да събира народни умотворения отъ родното си село и сполучилъ да направи една голѣма сбирка, която слѣдъ смъртьта му минала въ ржцѣтѣ на брата му, а отъ тамъ у Ровински.[2]) Послѣдниятъ е напечаталъ вече нѣколко пѣсни и етнографски бѣлѣжки отъ тази сбирка въ горѣпоменатитѣ броеве на Ж. Стар. Минавамъ и къмъ тѣхнитѣ недостатъци, които ще класификувамъ въ шесть точки.

1. Употрѣба на ѣ и ѣ вм. к г — види се подъ сръбско влияние, защото Г'иновски е живѣлъ извѣстно врѣме и въ Сърбия, гдѣто и умрѣлъ: ноћ (181); Кралевиће (ib.); куће (182); чекаћи (183); мећу вм. међу (185) и други и др. — год. XIV.

ћа я праћат (228); ћерка (ib.); гаћайте (230); чинеећи (231) — чинеіеки; Анђелина (233); капиціи (234) — капижиіи; и др. год. XIII.

камџик (429) — камжик; ка'уђерско (ib.); свећа (432); мустаћ (431); поповић (434); ђешке (436) — кешки-тешки и др. год. и др. — XII.

Всички примѣри не привеждамъ, защото са много, па и не е нуждно.

---

[1]) Той ни напомня въ това отношение Вука Караджичъ.

[2]) За това подробно се разправя въ Ж. Стар. год. IX, вып. I, отд. II, 113—129.

2. Мекотата на съгл. е изразена по различни начини: било чрѣзъ і, било чрѣзъ ь, я, ю, ѣ, или пъкъ никакъ:

коня (181) — кон'а; лјуто (ib.) — л'уто; нель (ib.) — пел'; клучеви (ib.) — кл'учеви; тольку (184) — тол'ку; ох планинѣ (185) — оф планин'е; постеля (190) — постел'а; од коне (193) — от кона; коренѣ-то (195) — корен'ето; коньски (199) — кон'ски; сольца (196) — сол'ца — год. XIV.

петраиль (429) — петрафил'; кльукум, кльукат (ib.) — кл'укум' кл'укат; кольку (430) — кол'ку; — Божьо (ib.) — Бож'о; коню (ib.) — кон'у; лута (ib.) — л'ута; неделька (432) — недел'а; не'оља (ib.) — неол'а и др. — год. XII.

телаль (228) — телал'; коньи (ib.) — кон'и; мольа (230) — мол'а; ждребина (232) — ждребин'а; конари (232) — кон'ари и др. — год. XIII.

3. Неправилна, непослѣдовна, или никакъ неозначена потация на гласнитѣ:

делио (181) — делиіо; зиздае (182) — зиздаіе; зачудіе (ib.) — зачудиіе; насадие (ib.) — насадиіе и всички други глаг. въ мин. свърш. вр.; нея (183) — неіа; зноет (184) — зноіет; тие (186) — тиіе; пожнеет (ib.) — пожнеіет; пеѣет (188) — пеіет; пиеѣ (196) — пиіеіе; стоеѣ (ib.) — стоіеіе и др. — год. XIV.

отруе (429) — отруіе; клаеш (ib) — клаіеш; отидоѣ, слегоѣ (ib.) — отидоіе, слегоіе: чуѣт и чует (431) — чуіет; пак ѣ викат (432) — пак іе викат; да'ет (433) — даіет и др. — год. XII.

знает (228) — зноіет; біет (ib.) — биіет; говорее (ib.) — говореіе; ніет (230) — ниіет; чинееѣи (231) — чинеіеѣи; познае (232) — познаіе и др. — год. XIII.

4. Вокалнитѣ р и л сѫ означени по различни начини: съ ъ и ь ту прѣдъ р и л, ту слѣдъ тѣхъ, или пъкъ безъ ъ и ь.

брза (181); не кълни (ib.); йотръви (182); пръва (ib.); клънит (ib.) — клнет; трчи (184); дърво (185); дрво, дрво-то (ib.); врв (ib.) — врф; црьков (202) — церкоф; завьршено (ib.); брго (ib.); црьвено-но (ib.) и др. — год. XIV.

цркви (429); тълчет (ib.); сълнце (ib.); црнего (ib.); срма (ib.); крсте (ib.); върза (430); — и врзала (431); църна (433); църнему (ib.); сърма (ib.); брзи (434) и бр'зего (ib.); брзего (ib.); бр'за и брза (ib.); раскърсници (434) и др. — год. XII.

сьлтан (228); сьлнце (ib.); брго и бързи (ib.); слнце (234); прсти (230); изврте (ib.) фрли (232) и фрлает (ib.) — фрл'аіет; пърстен (233) и прстено (ib.) и др. — год. XIII.

5. Думи прѣдадени съ руски правописъ и съ щ вм. шч.:

що (181) — шо; чешмы (ib.); зачудіе (ib.); обложіе (182); ты (183); выкай (184); лепы си песны (ib.); годины (ib.); роцы, овцы (185); была (186); пазувы (189); лазаркыте (191); сурія (194); челебія (195); изыде-заиде (197); девойкы (198); сретіе (199) — стретиіе; піеф (ib.) и др. — год. XIV.

турацы (229); клоцы (ib.); врзаны (ib.); мы, мые (229); сторіе (232) — сториіе; заваліе (ib.) — завалиіе; Марія (234) и др. — г. XIII.

манастыр (429); порты (ib.); пущіе (ib.) — пушчиіе; моглы (430); тесны (ib.); четыри (431); вересія (432); сокацы (ib.); сынко (433); испіет (ib.); тріесет (435); біет (ib.); іозицы (ib.) и др. — г. XII.

Въ всички тѣзи случаи вм. ы трѣба да стои *и*, а прѣдъ руското і наврѣдъ и: испіет т. е. испиіет и пр.

6. Кривопрѣдадени думи или цѣли изрази било поради недобро прочитане на ржкописа, било поради неразбиране отдѣлни думи, било най-послѣ и поради туй, че и въ самия сборникъ на Гиновски така е било прѣдадено:

Год. XIV. Нигде ли се (181) — пигде ми се; незнана делио (ib.) — незнаіна делиіо. Тази пѣсень (№ 1) е почти цѣлата лошо прѣдадена, за това ще я отмина.

зид (182) — зис; облежіе (ib.) — обложиіе — Отъ тази пѣсень — „зид ми зидае деветъ майстори“ сж прѣдадени само 4 стиха, като се напомва, че е подобна на сръбската — „зиданье Скадра“.

изговори (182) вм. изговориіе; одговари (ib) — одговори; изедее (ib.) — и зедоіе; кућо (ib.) — кука; наврънее (ib.) — наврте іе; постар-от помале я клънит (ib.) — по-старата по-мала іа клнет; да стигнат (ib.) — стигнет; синове (ib.) — синови; от девет-то (ib.) — от деветте; помал-от по стара клънет (ib) — по малата по стара іа клнет; йотръва (ib.) — іотрво; ћери (183) — керки. Подиръ крайния стихъ: „И за нея домазет да земеш“, нѣма нужда отъ въпросит. знакъ (?); силан (ib.) — силен; да ни ти тебе (ib.) — да аі.. (№ 5, стр. 183 е най-сполучена отъ къмъ фонетиката); едно поти (ib.) — може и едни „поти“ и то по често; али ти си (ib.) — се; чекаюћи вулко (ib.) — чекаіеки вуіко (обращение); сестричо (184) — сестрице, или сестриче; зобофме (ib.) — зобефме; Петро (ib.) — Петре; Петровата (ib.) — Петревета; ћо ти кажа малко. как ћо ти не кажа (ib.) — ка ти кажа, маіко, как ка ти не кажа. (Числителнитѣ сж прѣдадени съ цифри); го проклина (ib.) — го проклна; лажал (ib.) — лежал; сребрено (185) — стребрено; пощърпат (ib.) — пощркат; света неделја (ib. — обращение) — света недел'о; легноф (ib.) — легнаф; повеноле (ib.) — повенале; мошке (ib.) — мошне; по туђине (ib.) — по туґина; (№ 1 стр. 185 отъ 9 стихъ на долѣ не може да се разбере поради много криво записани думи); калеми яблънца (186) сигурно вм. калеши яглнца; људи (ib.) — л'уґе; гора (ib.) — горе; чефте (ib.) — чифте; от си стала (ib.) — от си станала; летурђія (187) — литургиіа; не отварат (ib.) — не отворат; добар (ib.) — добор; комнени (188) — камнени; во стред лета (188) — лето; све (ib.) — се; распула (ib.) — распуле; и пилца-та (ib.) — и пилците; пеће (ib.) — пеіеіе; ак претече (ib.) — ак претечет; до ови (ib.) — до овіа; ярти-те (ib.) — ярците; като-день (ib.) — ката ден; лазорки (190) — лазарки; йо (ib.) — оі; на невесто (ib.) — на невеста; на парты-то (191) — на портите; девойки (ib.) — а; во девоячинско (ib.) — девоічинско; струмен (192) — струпен (Ястр. 125); дарпна жугомоте (ib.) — жгромоте

(звукопод. дума); светлеше (193) — светеше; стройка (ib.) — строіци; излеза (ib.) — излезе; од коне (ib.) — от коńа; миле свекрве (ib.) — мила —; даль тыо жальба (194) — дал' ти іе жалґба; Столо (ib.) — Стале (соб. име м. р. зв. п.); у земи (149) — земи си; оставит (195) — остават; голема рада (ib.) — рода; внучиня (ib.) — мнучинґа; црно арапине (195) — црни —; ке те прилегат (ib.) — колґку —; девойке (196) — и; мокае (ib). — значи пикаха или пикаеха) а трѣбва да е: макаіе (топеха); барищата (ib.) — бариш чата; ноћи (ib.) — ноґа; слано (ib.) — слана; вила не да (ib.) — вила Нела; Иля (197) — Илиіа; на причема (198) — на причесна; а сретіе (ib.) — іа стретиіе; нашчот (199) — нешчо; сутро и рано (198) — сутроі рано; „Оф леле и леле" (199) — оф леле і леле; солищата, бунищата (ib.) — солишчата, бунишчата; сенка ми държеф под жри-те (ib.) — не се разбира що значи; бразди щата (200) — бразди шчата; граѓи щата (ib.) — шчата; плоти ща (ib.) — шча; тоде (ib.) — коде; тенга (ib.) — тенка; стафа (ib.) — става. Думата „Масо" е собствено име ж. р. зв. п. и трѣбва да се пише съ главна буква (201); те не найдоф (201) — не те наідоф; да се вата (ib.) — фата; да летко дани от лета (201) — да летна, да си отлета; на црьвен-от трендофил (ib.); на зелен-от парафил (ib.) — на црвениіот трендафилґ, на зелениіот карафилґ; са пея (ib.) — да —; кабаот (202) — кабаіет; прел (ib.) — прет.

Год. XIII. Употрѣбятъ се ъ и ь на края: нищо, нещо (ib.) — шчо; саслушав (ib.) — заслушаф; ведна ш (229) — едну ш; 3 дни ем 3 ноћи (ib.) — три дни, ем три ноки; бутагіи (ib.) — букагиіи (белезици); преко рамо (ib.) — преку рамо; коня карамака (230) — карамана; мравя (ib.) — мрава; враѓат вм. враћат (ib.) — вракат; Банавића (ib.) — Баневика.

Има много числителни, изразени съ цифри, което е тоже голѣмъ недостатъкъ: 60000 — шеіесет илґади и пр.

Па е велит Бановица млада (230) — Бановице млада (дат. п.); убаво невесто (ib.) — убава невесто; сѣено (ib.) — судено (?); се ѝ сече (ib.) — се'и исече; комо ти е (131) — камо ти го; пущи (ib.) — пушчи; пиećи (ib.) — пиіеіеки.

Подписътъ: „Од Іована (праку Кара асны)" (231) сигурно значи: прекор Карà-Асанъ, каквото фамилно име има и днесь въ Лазорополе.

Дàли ти си (231) — се; доялa (ib.) доіале; изговори (ib.); упущи (ib.) — изпушчи; Бог-ме (ib.) е сърбизъмъ; ети ти го (ib.) — ете —; помоги Бог (ib.) — помози Бок; го устретих (ib.) — сустретиф; да зомеми (ib.) — земеме; си пойдае (ib.) — поідоіе; останоје (ib.) — останаіе; си Бога моли (ib.) — Бога си моли; прольтца; (ib.) — пролетца; да размирит горица (ib.) — да размирисат —; ем да му зема 9-не слоневе (ib.) — ем да му зема деветне слоневи; не го погаћает (232) — погаѓает — погаґаіет; цебапе (ib.) — жепане; доверши (ib.) — доврши; пищол-от (ib.) — пишчолот; таи рѣка (ib.) — таіа река; пушка (233) — и;

зомам (ib.) земаме; золена (ib.) — е; ћа со стрета (ib.) — се; А пъкъ добавеното отъ друга ржка е чисто и просто сръбско, но не миячко (233 стр.); стала; (ib.) — стана; милог брата (ib.) — такъва съкратена форма нѣма у насъ, тя е сръбска; шести (ib.) — шесте; пълтнала (ib.) — глтнала; дванасят (ib.) — дванаісет; що липе имат (ib.) — шчо — имат; прстено (ib.) — прстен'е; статнеш (234) — стотнеш; ѣ'излезат (ib.); — статна, згрмя (ib.) — стотна; згрме; из ведра неба (ib.) — ведро небо; е светно (ib.) — а; що ставо има (ib,) — шо става имат; сустретее (ib.) — иіе; ми се запрвъ (ib.) — запреіе; е одогрнае (ib.) — одгрнаіе; капили млади (ib.) — капижиіи; так се чудит, того да продает (ib.) — ток — кого; свое стара майка (235) — своіа —; нигде ми си (ib.) — се; секаде (ib.) — о —; навортел силнее топови (ib.) — навртел силни топови.

Год. XII. Що с'о ови зулуми (429) — шчо се овиіе зулуми; опупіе (ib.) — опулиіе; петраиль (ib.) — петрафил'; рака (ib.) — 'о —; кауѣера вм. кауѣера (ib.) — кауґера; ѣаче вм. ѣаче (ib.) — ґаче; нещо (ib.) — нешчо; да ни ми е (ib.) — да не ми іе; защо (ib.) — зашчо; пущие (ib.) — пушчиіе; пущит (430) — пушчит; дваица (431) — дваіца; сечам, ранам (ib.) — сеча, рана; младе (432) — а; на полноѣа (ib.) — к'и; му говорат (ib.) — ит; гощавало (ib.) — гошчавало; а уще (ib.) — ушче; си и'сече (ib.) — си 'и исече; 'одеша (ib.) — е; одеѣ ми що ми по'одеѣ (ib.) — одеіе ми, шо ми поодеіе; зор (ib.) — зер; одеѣ ми (ib.) — одеіе ми или одеки-одек'; ты ди слезеш (435) — да —; да се мочат (ib.) — ит; ѣешке (ib.) — кешк, тешки; да доефме Корун араміи (ib.) — Корун-арамиіу; тоги (ib.) — а; ты направила си (436) — ти си направила.

Както се вижда отъ това разглеждане, пѣснитѣ на Гиновски иматъ доста много недостатъци и е нуждно при по-нататъшното имъ издаване (ако г. Ровински не е издалъ вече всички), да се обърне внимание върху тѣзи пунктове на фонетиката, които азъ туку-що посочихъ. Иначе тѣ ще струватъ само за етнографа но не и за филолога-славистъ. Ударението съвсѣмъ липсва.

Образецъ.

Непоправенъ.	Поправенъ.
Две ми сълнца сбълснае	Две мѝ слнца зблснаіе
Од висока планина,	От вѝсока пла̀нина
Во майкины пазувы;	Во ма̀ікини па̀зуви;
Не ми быле две сълнца,	Не мѝ биле двѐ слнца,
Токъ ми быле два брата.	Ток мѝ биле два̀ брата.
Майка имать два сына,	Маіка̀ имат два̀ сина,
Два ѣердана ковала,	Два ґѐрдана ко̀вала,
Два ми венца завила,	Два мѝ венца за̀вила,
Две невесты донесла.	Две нѐвести до̀несла.

(Ж. Стар. год. IV, вып. I и II, стр. 189, № 1).

XIII. „Братство“ (издание на Дружеството „Св. Сава“) Београд 1901 г.

Српске Народне умотворине, обичаји и веровања из Дибра и околине, 8 на брой (378—397 стр.).

Тѣзи приказки били съобщени Михаилу Вељићу (учитель) отъ Јована Николић отъ с. Тресонче. Езикътъ въ тѣхъ на много мѣста е прѣдаденъ добрѣ, но въ сѫщото врѣме не сѫ рѣдкость сръбски думи па и цѣли изрази. Тѣ се дължатъ или на разказвача, ако е живѣлъ въ Сърбия, или пъкъ на самия записвачъ, който по воля или неволя е вмъкналъ подобни сърбизми.

Ето нѣкои отъ тѣхъ: „да ми се една сноа сториш“ (378) вм. „да ми се сториш една сноа“, както е споредъ миячката синтакса; да код вас дојда (ib.) вм. да доіда коде вас; да л' си моето момче негде видела? (380) — дал' си го видела моіего момче негде; го беше страф да и сам викат (382) — го беше страф сам да 'и викат; приближише до кућата (ib.) — приближиіе до кукѓата; зере ако то нечиниме (ib.) — зере ако не го учиниме (направиме) това; извајмо, смо, живимо, седимо, видимо (394) — ме; он живи во нека планина (396) — тоі живит во некоіа планина; и то све поеде (ib.) — и го изеде това сето; ете го дошол господар (ib.); господар го прашал (397); господар му рече (ib.); господар победи трите змеови (ib.) — господарот: миякътъ не говори безъ членъ въ такива случаи; и тако биле (394) — таке; кажувала на свој татко (ib.) — на своіот татко или таткове си; да іе пасет (ib.) — іа (неіа); дај ми една чаша воде (390) — вода; тоа му љубавницата рече (388) — л'убовницата; неа да ми е свршиш (378) — да ми іа —; утрината е праша свекрва (ib.) — утрината іа праша свекрвата; да е не облечет (379) — да іа не облечет; браћо!, сонце, заколна, кошула, јагње и много други подобни.

И така тѣзи приказки поради посоченитѣ многобройни сърбизми всѣкиго биха заблудили относно езика на малорѣкапеца, на който тѣ не сѫ чистъ и вѣренъ образъ.

Подиръ това слѣдватъ 47 пѣсни (398—431), които тъй сѫщо иматъ недостатъци. Съ право тамъ сѫ употрѣбени слогови р и л. Вм. к' и г' и тукъ стоятъ ћ и ђ. Примѣри за тѣхъ нѣма да навеждамъ, а ще посоча само нѣкои кривозаписани думи и изрази: нејни (399) вм. нифни: жалат (ib.) — жалит; нејни мушки (ib.) — нифни мошки; како калинке (ib.) — и; одат (ib.) одит; фаћат (ib.) — факаіет; играт, неат, мислет (ib.) — играіет, неіет, мислит; берат (401) — берет; рака за рака (ib.); најде (ib.) — наідоф; тако, вако (402) — е; толчите, толчиме (402) — тлчите, тлчиме; кондури (ib.) — кундури; би е (ib.) — би іа; врзеници (ib.) — врзаници; колку (403) — кол'ку; знало (ib.) — о —; пиштоли (ib.) — шч-; отегнафме (404) — обтегнафме; темену да (ib.) — га; по пат оде (ib.) — по пот одит; воде, на пое, копе (ib.) — водит, напоит, копат; нем (ib.) — немат; чи е то лудо (405) — чије іе това лудо; водајче (ib.) — в одаіче; гугушчиња (ib.) — гугуфчин'а; роке ми си у женови (406) — роци ми се

во жебови; носет (ib.) — носит; лубимо (ib.) — л'убиме; да гледиш (407) — аш; жњеет (ib.) — жнеіет; меанчето (ib.) — меіанчето; продава (ib.) — продават; меанџифче, кирџи, јабанџи (410) — вм. съ ж; спавам (ib.) — спиіа; поминае (422) — -аіе; вилает (423) — вил'аіет; земаф (ib.) — земеф; сво ноћ (ib.) — со нок'; паре (ib.) — и; сонце (ib.) — слнце; чинее (ib) — чинеіе; повише (ib.) — повек'е; попои (424) — попови, ја пее, прашае (ib.) — ја пеіеіе, прашаіе; амбари (ib.) — омбари; е вм. іе (ней — й); и не берит (426) — и не бери; пешкеш (427) — пешкиш; биљe, биљаро (ib.) — бил'е, бил'аро; огреало, пропеало (ib.) — -іало; све (ib.) — се; береећи (ib.) — береіек'и; одговарат сви девојки (428) — одговàраіет си дѐвоіки; дојдет (ib.) — доіет: коњи тропат (429) — тропаіет; Петроен (ib.) — Петровен; фатај (430) — фак'аі; по меане одет (430) — по меіани одит; болан (ib.) — болен; напролеће (431) — на пролети; казуат (ib.) — кажуват; сестре (ib.) — -и; на дело мене ћа испратет (ib.) — па далеку мене к'а ме испрагит и др.

Нѣкои грѣшки отъ други родъ не посочихъ, защото тѣ могатъ да се поправятъ и тъй, като се вземе подъ внимание това, що съмъ казалъ при разглеждането езика на другитѣ сборници. Ала отъ това вече, което посочвамъ, явно става, какво и тѣзи пѣсни не могатъ съ успѣхъ да изпълнятъ прѣдназначението си, т. е. да дадатъ истински образъ на нашия говоръ.

Остава да кажа още нѣколко думи за бѣлѣжкитѣ, които М. В. Веселиновиħ прави върху ржкописа съ миячки пѣсни на Симо И. Томиħ (стр. 450—504).

Доколкото можахъ внимателно да прѣгледамъ справедливитѣ възражения, които Веселиновиħ противопоставя срѣщу недостойнствата на ржкописа на Томиħа, азъ се убѣдихъ, че той е правъ, като не одобрява да се напечати тоя ржкописъ. Разликата между неговитѣ сфащания на звуковетѣ въ нашия говоръ и моитѣ е тази: той признава да сжществуватъ у насъ звукове ħ и ђ, а азъ — к' и г'; той не пише і между двѣ гласни (триесет, делии, 466 стр.; дванаесет 485 стр. и др.), а азъ отбѣлѣзвамъ сжществуването на і, съ уговоръ, че йота добрѣ се чува при по-натъртенъ изговоръ.[1]) Друга разлика помежду ни е тази, че той отбѣлѣзва ударението споредъ арията на пѣсеньта (468 стр. „Братство"), а азъ — споредъ разказването ѝ. Напр. той бѣлѣжи:

Шѐтал Мàрко из гора зѐлена
Шо шѐтало три дни и три нòħи,
Нѝгде му се вòдица не нàшло,
Ни зà себе, ни за брза кòња (480).

А азъ: Шетàл Марко из гора зѐлена,
Шо шѐтало три дни и трѝ нок'и,
Нигдѐ му се водица нѐ нашло,
Ни зà себе, ни за брзà кон'а.

[1]) Сжщото говори и той на стр. 465, бѣл. 1.